

Riksdagens arbetsformer

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas 69 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2003 i fråga om riksdagens arbetsformer och riksdagsledamöternas villkor. En stor del av motionerna behandlas förhållandevis översiktligt mot bakgrund av att utskottet våren 2003 utförligt behandlat de aktuella frågeställningarna. Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden.

Utskottet föreslår också på eget initiativ mindre ändringar i riksdagsordningen och lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Ärendet och dess beredning.....	7
Utskottets överväganden.....	8
Hanteringen av EU-frågor.....	8
Motionerna.....	8
Uppdrag till Riksdagskommittén.....	9
Utskottets ställningstagande.....	10
Ärendenas väckande och ärendeberedningen i övrigt.....	11
Motionerna.....	11
Tidigare behandling.....	11
Utskottets ställningstagande.....	12
Budgetprocessen.....	12
Motionerna.....	12
Tidigare behandling.....	12
Utskottets ställningstagande.....	13
Riksdagens kontrollfunktion.....	13
Motionen.....	13
Bakgrund.....	13
Utskottets ställningstagande.....	14
Ärendenas avgörande.....	14
Motionerna.....	15
Gällande regler.....	15
Utskottets ställningstagande.....	15
Debatter/interpellationer och val av utskottsordförande.....	16
Motionerna.....	16
Gällande regler.....	16
Utskottets ställningstagande.....	17
Val av riksrevisor.....	17
Motionen.....	17
Gällande regler.....	17
Utskottets ställningstagande.....	17
Genusperspektiv.....	18
Motionerna.....	18
Bakgrund.....	18
Utskottets ställningstagande.....	19
Arvoden och inkomstgaranti.....	19
Motionerna.....	19
Tidigare behandling.....	20
Utskottets ställningstagande.....	21
Det ledamotsnära stödet.....	21
Motionerna.....	21
Gällande regler.....	22
Bakgrund.....	22
Utskottets ställningstagande.....	23
Dubbelarbetande riksdagsledamöter.....	23

Motionen.....	24
Bakgrund.....	24
Utskottets ställningstagande.....	24
Riksdagens IT-policy och användningen av datorer i riksdagsarbetet.....	25
Motionerna.....	25
Tidigare behandling.....	25
Utskottets ställningstagande.....	25
Riksdagslokalernas tillgänglighet.....	26
Motionerna.....	26
Bakgrund.....	27
Utskottets ställningstagande.....	28
Flaggor i plenisalen.....	28
Motionerna.....	28
Tidigare behandling.....	28
Utskottets ställningstagande.....	29
Ungdomars besök i Riksdagshuset, m.m.....	29
Motionerna.....	29
Bakgrund.....	29
Utskottets ställningstagande.....	30
Ändring i riksdagsordningen, m.m.....	30
Bakgrund.....	30
Utskottets ställningstagande.....	30
Reservationer.....	31
1. Ärendenas väckande och ärendeberedningen i övrigt, punkt 2 (mp).....	31
2. Budgetprocessen, punkt 3 (kd).....	32
3. Forskningsbudget, punkt 4 (m, fp, kd, c).....	32
4. Riksdagens kontrollfunktion, punkt 5 (fp).....	33
5. Val av riksrevisor, punkt 8 (fp).....	33
6. Arvoden och inkomstgaranti, punkt 10 (mp).....	34
Särskilt yttrande.....	35
Arvoden och inkomstgaranti, punkt 10 (v)	35
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	36
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2003.....	36
<i>Bilaga 2</i>	
Utskottets lagförslag.....	43

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Hanteringen av EU-frågor

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:K215 yrkandena 1–3, 2003/04:K218, 2003/04:K271 yrkande 6, 2003/04:K286 yrkande 2, 2003/04:K289 yrkandena 2–4, 2003/04:K290 yrkande 17, 2003/04:K309, 2003/04:K378 yrkande 2, 2003/04:K389 yrkande 1, 2003/04:K393, 2003/04:K409, 2003/04:K416 yrkande 20, 2003/04:K419 yrkandena 4–6 och 2003/04:K426.

2. Ärendenas väckande och ärendebereidningen i övrigt

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:K312, 2003/04:K343, 2003/04:K357, 2003/04:K367, 2003/04:K410 yrkandena 1 och 4 och 2003/04:So499 yrkande 3.

Reservation 1 (mp)

3. Budgetprocessen

Riksdagen avslår motion 2003/04:K392.

Reservation 2 (kd)

4. Forskningsbudget

Riksdagen avslår motion 2003/04:K350.

Reservation 3 (m, fp, kd, c)

5. Riksdagens kontrollfunktion

Riksdagen avslår motion 2003/04:K289 yrkande 11.

Reservation 4 (fp)

6. Ärendenas avgörande

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:K283 och 2003/04:K427.

7. Debatter/interpellationer och val av utskottsordförande

Riksdagen avslår motion 2003/04:K267 yrkandena 1 och 2.

8. Val av riksrevisor

Riksdagen avslår motion 2003/04:K289 yrkande 7.

Reservation 5 (fp)

9. Genusperspektiv

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:K428, 2003/04:K429 och 2003/04:K430.

10. Arvoden och inkomstgaranti

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:K204, 2003/04:K237, 2003/04:K308 yrkandena 1–4, 2003/04:K328 yrkandena 1–3 och 2003/04:K407 yrkandena 1 och 2.

Reservation 6 (mp)

11. Det ledamotsnära stödet

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:K410 yrkandena 2 och 3 och 2003/04:K411.

12. Dubbelarbetande riksdagsledamöter

Riksdagen avslår motion 2003/04:K291.

13. Riksdagens IT-policy

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:K261 yrkandena 1 och 2 och 2003/04:K262 yrkandena 1 och 2.

14. Riksdagslokalernas tillgänglighet

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:K238, 2003/04:K325, 2003/04:K371 och 2003/04:K406 yrkandena 1–3.

15. Flaggor i plenisalen

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:K255, 2003/04:K260 och 2003/04:K301.

16. Ungdomars besök i Riksdagshuset

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:K268, 2003/04:K279 och 2003/04:Ub293.

17. Lagförslag

Riksdagen antar bifogat förslag till

1. lag om ändring i riksdagordningen
2. lag om ändring i lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen.

Stockholm den 20 november 2003

På konstitutionsutskottets vägnar

Gunnar Hökmark

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunnar Hökmark (m), Göran Magnusson (s), Barbro Hietala Nordlund (s), Helena Bargholtz (fp), Kenth Högström (s), Ingvar Svensson (kd), Mats Einarsson (v), Mats Berglind (s), Henrik S Järrel (m), Anders Bengtsson (s), Tobias Krantz (fp), Kerstin Lundgren (c), Helene Petersson (s), Nils Fredrik Aurelius (m), Billy Gustafsson (s), Gustav Fridolin (mp) och Inger Jarl Beck (s).

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas 69 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2003 i frågor som gäller riksdagens arbetsformer och riksdagsledamöternas villkor.

En rad av motionsyrkandena har samma innebörd som motioner som våren 2003 fick en utförlig behandling i utskottets betänkande 2002/03:KU19 Riksdagens arbetsformer. Dessa motioner har denna gång fått en förenklad behandling.

Utskottet lägger vidare i detta betänkande på eget initiativ fram förslag till lag om ändring i riksdagsordningen och lag om ändring i lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen. De föreslagna ändringarna är av rättelsekaraktär.

Utskottets överväganden

Hanteringen av EU-frågor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en rad motionsyrkanden som gäller riksdagens hantering av EU-frågor i skilda avseenden, med hänvisning till Riksdagskommitténs uppdrag att göra en bred översyn av riksdagens hantering av EU-frågor.

Motionerna

I en rad motioner begärs förändringar i riksdagens arbete med EU-frågor. I motion K215 av Maud Olofsson m.fl. (c) yrkandena 1–3 begärs att regeringen skall lämna en beskrivning till riksdagen om sina avsikter när det gäller att fördjupa samarbetet med riksdagen i EU-frågor, att EU-nämnden skall läggas ned och att samrådet med regeringen skall ske direkt i fackutskotten. Bo Lundgren m.fl. (m) begär i motion K271 yrkande 6 att riksdagsarbetet reformeras med utgångspunkt i att EU-frågor skall behandlas inom ramen för riksdagens normala arbetsformer där sakutskotten bereder ärendena. Riksdagens makt att kontrollera regeringen och lägga fast svensk politik skall värnas. Peter Eriksson m.fl. (mp) begär i motion K389 yrkande 1 att riksdagsstyrelsen ges i uppdrag att utreda riksdagsordningen i syfte att avskaffa EU-nämnden, integrera EU-frågorna i den sedvanliga utskottsbehandlingen och främja riksdagens möjligheter att utöva inflytande och kontroll över regeringens EU-arbete. EU-nämnden bör enligt motionen avskaffas och sakutskotten ansvara för EU-frågorna och deras behandling i riksdagen. En analys av andra medlemsstaters ordning i detta avseende bör genomföras. Också i motion K309 av Christer Winbäck (fp) och motion K218 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) begärs att EU-nämnden skall läggas ned. I motion K409 av Tomas Högström och Gunnar Axén (m) begärs förutom att EU-nämnden avskaffas, att EU-frågorna ges en mer central placering i riksdagens arbete genom att respektive fackutskott i fortsättningen skall hantera dem. Berit Högman m.fl. (s) begär i motion K426 att riksdagsstyrelsen skall göra en översyn av EU-frågornas hantering i riksdagen. Det är enligt motionen hög tid att se över det system och de arbetsformer som i dag finns för EU-frågornas hantering så att dessa frågor på ett bättre sätt integreras i det övriga riksdagsarbetet.

I motion K419 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 5 begärs att fackutskotten djupare engagerar sig i EU-aspekterna inom det egna politikområdet. Vidare begärs i denna motion (yrkande 4) liksom i motion K289 av Tobias Krantz m.fl. (fp) yrkande 4 en grundregel om att EU-nämndens sammanträden skall vara öppna för allmänheten och medierna.

I motion K289 yrkande 2 begärs att formerna för regeringens samråd med riksdagen i Europapolitiken utvecklas bl.a. genom att fackutskotten ges en utvidgad roll i kontrollen av regeringens Europapolitik. I motionen anges att Folkpartiet liberalerna i dag inte är berett föreslå att EU-nämnden avskaffas men inte utesluter en sådan lösning i framtiden. Vidare begärs (yrkande 3) en utredning och analys i fråga om hur riksdagens synpunkter till regeringen i EU-frågor skall efterkommas. Tobias Krantz m.fl. begär i motion K378 yrkande 2 att tillkännagivande till regeringen om hanteringen av sådana EU-ärenden av principiellt stor räckvidd, där behandling enbart i EU-nämnden kan vara otillräcklig.

I motion K393 av Ingvar Svensson m.fl. (kd) begärs att det i riksdagsordningen i enlighet med praxis skall föreskrivas en skyldighet för regeringen att samråda med EU-nämnden inför möten med Europeiska rådet eller under regeringskonferenser. Genom förslaget till konstitutionellt fördrag från EU:s framtidskonvent får Europeiska rådet en mer framträdande roll och kommer att i vissa fall bli beslutande. Därmed är det enligt motionen rimligt att även statsministerns samråd med EU-nämnden regleras i riksdagsordningen. Alf Svensson m.fl. (kd) begär i motion K416 yrkande 20 att riksdagens utskott i ökad utsträckning involveras och informeras redan i den beredningsprocess som föregår presentationen av vitböcker och grönböcker. I motion K286 av Inger Lundberg m.fl. (s) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande till riksdagsstyrelsen om att EU-frågorna i likhet med t.ex. jämställdhetsfrågorna skall beaktas i utskottsbetänkandena. Det bör framgå av betänkandena inom ett sakområde hur området behandlas inom EU samt vilka positioner den svenska regeringen intar eller intagit i frågan.

I motion K290 yrkande 17 och motion K419 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 6 begärs att svenska EU-parlamentariker ges yttranderätt i riksdagen och en möjlighet att delta i vissa debatter i Sveriges riksdag.

Uppdrag till Riksdagskommittén

Riksdagskommittén har haft till uppgift att se över bl.a. riksdagens arbete med EU-frågor. Kommittén fick i november 2002 i uppdrag av riksdagsstyrelsen att fortsätta sitt arbete med beredning av frågor som rör utvecklingen av riksdagens arbetsformer. Kommittén har haft och har ett mycket brett uppdrag och kan förutsättningslöst pröva andra frågor av vikt för riksdagsarbetets utveckling på sikt och andra frågor som uppstår under utredningsarbetets gång. Bland annat nämndes att det fanns anledning att de närmaste åren följa upp och utvärdera riksdagens beslut med anledning av kommitténs huvudbetänkande, såsom riksdagens arbete med EU-frågor.

Riksdagsstyrelsen beslöt den 1 oktober 2003 att ge ett nytt uppdrag till Riksdagskommittén. I beslutet framhölls att det finns skäl som talar för att redan nu inleda kommitténs arbete med utvärdering av riksdagsbeslutet om riksdagens hantering av EU-frågor. Ett nytt konstitutionellt fördrag för EU håller på att arbetas fram, nya medlemsstater kommer inom kort att inträda i

unionen och formerna för samarbetet mellan EU-parlamenten utvecklas. Vidare pågår ansträngningar inom riksdagen med att finna fastare former för hantering av EU-samarbetets olika dimensioner.

Det pågående förändringsarbetet inom EU kräver enligt vad riksdagsstyrelsen anför en översyn av riksdagens hantering av EU-frågor i olika dimensioner både vad gäller ansvars- och befogenhetsfrågor och organisation av arbetet, samtidigt som den senaste utvärderingen och förändringen av riksdagens EU-arbete gjordes för ett antal år sedan, varför det också av detta skäl finns anledning att göra en samlad översyn.

Kommittén gavs i uppdrag att

- kartlägga och analysera konsekvenserna för riksdagen av det nya fördraget både vad gäller formella regler och sakligt innehåll samt utvärdera riksdagens beslut från 2001 om EU-frågornas hantering
- därefter förutsättningslöst pröva formerna för riksdagens arbete med EU-frågor och föreslå de organisatoriska och författningsmässiga förändringar kommittén finner nödvändiga för att riksdagen skall kunna delta i EU-samarbetet på ett effektivt och ansvarsfullt sätt
- finna former för riksdagens hantering av och beslut om EU-samarbetets olika dimensioner och som ett led i detta arbete också pröva formerna för kontakterna med regeringen.

Det skall stå kommittén fritt att i övrigt, i enlighet med kommitténs uppdrag, pröva andra EU-frågor av vikt för riksdagsarbetets utveckling på sikt. En utgångspunkt för kommitténs arbete är att EU-frågorna så långt möjligt skall integreras i det sedvanliga riksdagsarbetet och att alla ledamöter skall ha möjlighet att sätta sig in i och följa EU-frågorna. En annan utgångspunkt är att tydliggöra riksdagens roll och stärka riksdagens inflytande i EU-samarbetet. EU-arbetet i riksdagen skall slutligen präglas av öppenhet med goda möjligheter till insyn för medborgarna.

Kommittén skall utse en parlamentarisk referensgrupp med uppgift att fortlöpande delta i utredningsarbetet i denna del. Referensgruppen biträds av en expertgrupp under riksdagsdirektörens ledning. En avrapportering till kommittén skall göras senast i maj 2004.

Utskottets ställningstagande

Riksdagskommittén har genom riksdagsstyrelsens beslut den 1 oktober 2003 fått ett brett uppdrag att se över riksdagens hantering av EU-frågor i olika dimensioner. Mot bakgrund av den uttalade utgångspunkten att EU-frågorna så långt möjligt skall integreras i det sedvanliga riksdagsarbetet och med hänsyn till vikten av att fackutskottens arbete med EU-frågor utvecklas och fördjupas kan det enligt utskottets mening förutsättas att denna fråga blir central för kommitténs arbete. Också frågor om regleringen i riksdagsordningen, om tidig delaktighet i EU:s beredningsprocess, om öppenhet och insyn, om utskottens beredningsarbete och om yttranderätt i kammaren för svenska EU-parlamentariker kan förutsättas beröras av kommitténs arbete.

Enligt utskottets mening bör Riksdagskommitténs arbete avvaktas. Motionerna K215 (c) yrkandena 1-3, K218 (m), K271 (m) yrkande 6, K286 (s) yrkande 2, K289 (fp) yrkandena 2-4, K290 (fp) yrkande 17, K309 (fp), K378 (fp) yrkande 2, K389 (mp) yrkande 1, K393 (kd), K409 (m), K416 (kd) yrkande 20 och K419 (fp) yrkandena 4-6 samt motion K426 (s) avstyrks.

Ärendenas väckande och ärendeberedningen i övrigt

Utskottets förslag i korthet

Utskottet vidhåller tidigare ställningstaganden och avstyrker motioner om motionstidens längd och om utskottsindelningen. Jämför reservation 1 (mp).

Motionerna

I flera motioner begärs ändring av motionstiderna. I motion K410 av Anne-Marie Pålsson (m) yrkande 1 begärs att den motionstid som gäller för väckande av följdmotioner med anledning av propositioner förlängs till förslagsvis en månad samt (yrkande 4) att motionsrätten i samband med avlämnandet av budgetpropositionen tas bort för enskilda ledamöter. Resurserna bör användas för att skriva färre men bredare motioner, dvs. partimotioner och kommittémotioner som speglar partiets allmänna uppfattning på viktiga områden snarare än enskilda motioner om marginella frågor. I motion K312 av Peter Danielsson och Lars Lindblad (m) begärs att motionstiden för följdmotioner förlängs till 30 dagar.

I motion K343 av Ingegerd Saarinen (mp) och Sven Bergström (c), motion K357 av Gustav Fridolin m.fl. (mp) och motion K367 av Eva Flyborg och Lennart Kollmats (fp) begärs en ständig allmän motionsrätt. I motion K367 anges att ett alternativ kan vara att lägga in en vecka i kvartalet. Arbetsfördelningen över året skulle bli jämnare och antalet motioner mindre men med högre kvalitet.

I motion So499 av Mikael Oscarsson och Dan Kihlström (kd) yrkande 3 begärs att det inrättas ett familjeutskott.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade i mars 2003 motionsyrkanden med samma innebörd som flera av de nu aktuella (bet. 2002/03:KU19). En motion (fp) snarlik motion K367 om ständig motionstid alternativt motionstid 3–4 gånger om året avstyrktes med hänvisning till Riksdagskommitténs fortsatta arbete med frågor som gäller riksdagens arbetsformer.

Ett motionsyrkande (kd) med samma innebörd som So499 yrkande 3 om ett familjeutskott liksom en motion om överföring av jordbruksfrågor till näringsutskottet avstyrktes med hänvisning till tidigare uttalande om att utskottet inte var berett förorda en sådan allmän översyn av ärendefördelningen mellan utskotten som bl.a. dessa motioner kunde anses förutsätta.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller tidigare ställningstaganden. Motionerna K312 (m), K343 (mp), K357 (mp), K367 (fp), K410 (m) yrkandena 1 och 4 samt So499 yrkande 3 avstyrks.

Budgetprocessen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till tidigare ställningstagande en motion (kd) om det andra steget i riksdagens budgetbehandling och en (fp) om en sammanhållen forskningsbudget. Jämför reservation 2 (kd) och 3 (fp).

Motionerna

I motion K392 av Ingvar Svensson m.fl. (kd) begärs att riksdagsstyrelsen skall utvärdera budgetprocessen i riksdagen och återkomma med förslag på lösningar för att åstadkomma en mer relevant process för riksdagens andra steg i budgetbehandlingen.

I motion K350 av Tobias Krantz (fp) begärs att regeringen i sina budgetförslag skall lämna en samlad redovisning – en sammanhållen ”forskningsbudget” – av anslagen till forskning över alla utgiftsområden i statsbudgeten.

Tidigare behandling

En motion med samma innebörd som K392 om utvärdering av budgetprocessen behandlades våren 2003 i betänkandet 2002/03:KU19. Utskottet avstyrkte motionen med hänvisning till tidigare ställningstagande. En reservation (kd) förelåg.

Två motionsyrkanden (fp resp. c) om en samlad forskningsbudget behandlades hösten 2001 av utbildningsutskottet (bet. 2001/02:UbU1). Utbildningsutskottet framhöll att de forskningspropositioner som regeringen regelbundet lägger fram ger en samlad bild av svensk forskning i internationellt perspektiv och ligger inte bara till grund för riksdagens beslut utan kan också ge aktuell information till en bredare krets. Statistiska centralbyrån gör sammanställningar av såväl statliga som andra forskningsinsatser, vilket gör att aktuell information finns tillgänglig också för år när forskningspropositioner inte läggs fram. Forskningsforum och analysenheten inom Vetenskapsrådet

kommer på olika sätt att kunna bidra till den samlade bilden av svensk forskning. Enligt utbildningsutskottets mening krävdes för den samlade överblicken inte att alla anslag till forskning, forskarutbildning och utvecklingsarbete förs samman till en ”forskningsbudget”. I en reservation (m, kd, c och fp) begärdes att en ordning prövas där all offentlig forskningsfinansiering redovisas samlat.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sina tidigare ställningstaganden när det gäller det andra steget i budgetprocessen. Motion K392 (kd) avstyrks.

I budgetpropositionen (utgiftsområde 16) redovisas en sammanställning av anslag inom politikområdet Forskningspolitik fördelade på utgiftsområdena 9, 16, 17, 20, 23 och 24. När det gäller frågan om en mer fullständigt samlad redovisning av forskningsanslag vill utskottet hänvisa till utbildningsutskottets tidigare bedömning. Motion K350 (fp) avstyrks följaktligen.

Riksdagens kontrollfunktion

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till pågående arbete en motion (fp) om riksdagens granskande funktion. Jämför reservation 4 (fp).

Motionen

I motion K289 av Tobias Krantz m.fl. (fp) yrkande 11 begärs en översyn av regler och bestämmelser i syfte att stärka riksdagens granskande roll. Det är enligt motionärerna synnerligen angeläget att riksdagen avsätter tid, kraft och engagemang till att granska förvaltningen av de resurser som den ställer till regeringens och den övriga förvaltningens förfogande. Behandlingen av statsbudgeten bör förenklas och ge fackutskotten större utrymme att granska och följa upp tidigare fattade beslut. Fler debatter skulle också kunna hållas i kammaren om t.ex. hur statens medel i praktiken används, vilken effektivitet och genomslagskraft de fattade besluten har och om det verkliga utfallet stämmer överens med de intentioner som låg bakom besluten.

Bakgrund

Enligt 4 kap. 18 § riksdagsordningen skall i utskottens beredning av ärendena ingå uppgiften att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut inom utskottens ämnesområden. Enligt förarbetena (riksdagsstyrelsens förslag 2000/01:RS1) skulle riksdagen i ökad utsträckning följa upp och utvärdera fattade beslut för att åstadkomma ett bättre berednings- och beslutsunderlag i den politiska styr- och beslutsprocessen. Riksdagsstyrelsen framhöll att från konstitutionella utgångspunkter har riksdagen ett övergripande ansvar, och får med uppföljning och utvärdering av tidigare fattade beslut möjlighet att pröva innehållet i

och ta ställning till de – i första hand – övergripande mål som är fastlagda på olika politikområden. Bland annat föreslogs att en förbättrad verksamhetsplanering skulle åstadkommas i utskottsarbetet, att utskotten skulle bli mer aktiva och ta ett större ansvar för att ta initiativ till uppföljnings- och utvärderingsaktiviteter, att en särskild stödfunktion skulle inrättas för utskottens arbete med uppföljning och utvärdering samt ökade utbildningsinsatser och resurser för uppföljnings- och utvärderingsarbetet.

Att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut var enligt riksdagsstyrelsen att betrakta som en del i utövandet av riksdagens konstitutionella befogenheter. Uppföljnings- och utvärderingsarbetet utgör en integrerad del i beredningsarbetet genom att man inför nya beslut följer upp mål och resultat eller andra förhållanden i tidigare beslut.

Konstitutionsutskottet och riksdagen ställde sig i allt väsentligt bakom riksdagsstyrelsens förslag (bet. 2000/01:KU23).

För budgetåret 2003 har avsatts 1 miljon kronor till utvärdering samt 7 miljoner kronor för Riksdagskommittén som avsetts bl.a. för kostnader för två nyanställda utredare vid utredningstjänsten som arbetar med att bistå utskotten med uppföljnings- och utvärderingsinsatser. Hittills har ungefär hälften av utskotten fått hjälp med uppföljning och utvärdering av de båda utredarna.

Utskottets ställningstagande

Riksdagskommittén utredde under år 1999 frågan om formerna och resurserna för riksdagens uppföljning, utvärdering och kontroll och lämnade en rad förslag, bl.a. om reglering i riksdagsordningen och om en handlingsplan, vilka riksdagen ställde sig bakom. Inom riksdagen pågår sedan flera år ett aktivt arbete med att följa handlingsplanen i syfte att stärka och vitalisera riksdagens utvärderings- och uppföljningsverksamhet. Utskottet, som anser att det är mycket angeläget att riksdagsledamöterna ges tid och förutsättningar att ägna sig åt utvärderings- och uppföljningsinsatser, vill hänvisa till att frågan om hur nya arbetsuppgifter kan förenas med andra uppgifter och vilka prioriteringar som behöver göras kan antas komma upp inom ramen för Riksdagskommitténs uppgifter. Enligt utskottets mening behövs mot denna bakgrund inte något tillkännagivande i detta avseende. Motion K289 (fp) yrkande 11 avstyrks.

Ärendenas avgörande

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion (mp) om att tillgodosedda yrkanden skall anses bifallna och en motion (m) om ändring i turordningen mellan utskotten för ärendenas behandling i kammaren.

Motionerna

I motion K427 av Helena Hillar Rosenqvist (mp) begärs ett tillkännagivande till riksdagsstyrelsen om att tillgodosedda yrkanden skall betraktas som bifallna i stället för avslagna. En sådan ordning skulle höja andelen bifall som vanligtvis ligger kring 2–3%.

I motion K283 av Margareta Pålsson (m) begärs att det uppdras åt riksdagsstyrelsen att ändra turordningen mellan utskotten i kammaren så att debattordningen blir mer flexibel och inte samma ordning ständigt gäller på föredragningslistan.

Gällande regler

Enligt riksdagsordningens tilläggsbestämmelse 2.7.1 punkt 5 skall, om intalmanen bestämmer annat, utskottsbetänkanden tas upp på föredragningslistan i den ordning utskotten anges i tilläggsbestämmelsen 4.2.1. Enligt denna bestämmelse skall riksdagen tillsätta sexton utskott:

1. ett konstitutionsutskott (KU),
2. ett finansutskott (FiU),
3. ett skatteutskott (SkU),
4. ett justitieutskott (JuU),
5. ett lagutskott (LU),
6. ett utrikesutskott (UU),
7. ett försvarsutskott (FöU),
8. ett socialförsäkringsutskott (SfU),
9. ett socialutskott (SoU),
10. ett kulturutskott (KrU),
11. ett utbildningsutskott (UbU),
12. ett trafikutskott (TU),
13. ett miljö- och jordbruksutskott (MJU)
14. ett näringsutskott, (NU),
15. ett arbetsmarknadsutskott (AU) och
16. ett bostadsutskott (BoU).

Det är praxis i kammaren att på föredragningslistan ta upp särskilt prioriterade ärenden före andra ärenden som annars skulle ha tagits upp enligt denna utskottsordning. Särskilt prioriterade är ärenden med lagar som av tidsskäl behöver promulgeras av regeringen under de närmaste dagarna samt ärenden av särskilt intresse.

Utskottets ställningstagande

Utskottet är inte berett tillstyrka att tillgodosedda yrkanden skall hanteras som bifallna. Utskottet vill peka på att det är fråga om motioner som inte avses föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida. Motion K427 (mp) avstyrks följaktligen.

När det gäller turordningen mellan utskotten i kammararbetet vill utskottet understryka värdet av att det finns en huvudregel för en given turordning att utgå ifrån vid olika former av arbetsplanering. Som motionären framhåller ligger det också ett värde i att det finns en viss flexibilitet i kammarhanteringen. Utskottet vill emellertid understryka att ett frångående av den reglerade ordningen endast bör ske i undantagsfall. Motion K283 (m) avstyrks.

Debatter/interpellationer och val av utskottsordförande

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till Riksdagskommitténs arbete ett motionsyrkande (m) om interpellationer till utskottsordförande och avstyrker ett motionsyrkande i samma motion om principerna för val av utskottsordförande.

Motionerna

I motion K267 av Tobias Billström (m) yrkande 1 begärs att interpellationsinstitutet ändras så att interpellationer även får framställas till ordförande i respektive utskott i riksdagen. Eftersom dessa är ytterst ansvariga för beredningen av ett ärende behövs en sådan ny kontrollfunktion. En ordförande i ett utskott skall enligt motionären kunna interPELLERAS i kammaren i ett ärende och redogöra för den politik som utskottet önskar att riksdagen lägger fast.

I motionen (yrkande 2) begärs också att principerna för val av ordförande ändras, så att dessa poster alltid besätts med företrädare för majoritetspartierna i riksdagen. Det saknas enligt motionären rationella skäl för att representanter för oppositionspartierna i riksdagen skall ha ett huvudansvar för att förbereda ärenden till kammaren.

Gällande regler

Enligt 12 kap. 5 § regeringsformen får riksdagsledamot framställa interpellation eller fråga till statsråd i angelägenhet som angår dennes tjänsteutövning. Enligt 6 kap. 1 § riksdagsordningen skall en interpellation ha ett bestämt innehåll och vara försedd med motivering. En interpellation skall besvaras av statsråd inom två veckor. Enligt tilläggsbestämmelsen 6.1.3 får svaret lämnas i ett anförande som räcker längst sex minuter. Statsrådet kan därutöver få ordet för ytterligare tre anföranden varav de två första får räkna längst fyra minuter vardera och den tredje längst två minuter. Interpellanten kan få ordet för högst tre anföranden, varav de första två får räkna längst fyra minuter vardera och den tredje längst två minuter. Detta kan jämföras med debattreglerna vid vanlig överläggning i kammaren. Varje talare kan få två repliker, och tiden för en replik får inte överstiga två minuter om inte talmannen av särskilda skäl medger förlängning till fyra minuter.

Enligt 7 kap. 13 § riksdagsordningen väljer organ som helt eller delvis utses av kammaren inom sig ordförande och en eller flera vice ordförande. I praktiken överenskommer partigrupperna om fördelningen av ordförande-uppgiften.

Utskottets ställningstagande

Interpellationsinstitutet är en del av riksdagens kontrollmakt och riktar sig mot regeringen. Utskottet vill dock hänvisa till att frågan om utmanardebatter diskuteras inom Riksdagskommittén. Enligt utskottets mening finns det skäl att avvakta dessa diskussioner om debattformerna. Motion K267 (m) yrkande 1 avstyrks.

Utskottet är inte berett förorda en förändrad ordning när det gäller utseende av utskottsordförande och avstyrker motion K267 (m) yrkande 2.

Val av riksrevisor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion (fp) om förfarandet inför val av riksrevisor. Jämför reservation 5 (fp).

Motionen

I motion K289 av Tobias Krantz m.fl. (fp) yrkande 7 begärs ett öppnare förfarande inför val av riksrevisor. När de tre första riksrevisorerna utsågs valde konstitutionsutskottet att sköta processen helt bakom stängda dörrar. Den offentliga insynen var i det närmaste obefintlig. En ökad öppenhet skulle förstärka legitimiteten i utnämningsprocessen. Även om de exakta formerna måste diskuteras är det enligt motionen t.ex. inte orimligt att tjänsten som riksrevisor annonseras ut brett och att hugade kandidater därför kan ansöka om jobbet.

Gällande regler

Enligt 8 kap. 12 § riksdagsordningen väljer riksdagen tre riksrevisorer var för sig. Enligt tilläggsbestämmelsen 8.12.1 bereds valen av konstitutionsutskottet.

Utskottets ställningstagande

Frågan om ett öppnare förfarande vid val av riksrevisor diskuterades av utskottet inför valet av de nuvarande riksrevisorerna och promemorior bl.a. om tillsättningsförfarandena av motsvarande tjänster i en rad andra länder upprättades. Utskottet stannade för att inte i detta särskilda fall frångå den sedvanliga ordningen i Sverige att högre tjänster av denna karaktär inte annonseras. Utskottet är inte berett att nu förorda att utskottet binds upp för en annan ordning inför kommande val av riksrevisor. Frågan om formerna för

förfarandet inför utseendet av riksrevisorer är en fråga som utskottet förfogar över. Det är därför naturligt att utskottet avgör frågan om en större öppenhet vid tillsättningsförfarandet när detta bli aktuellt. Motion K289 (fp) yrkande 7 avstyrks.

Genusperspektiv

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till pågående arbete tre motioner (s) om genusperspektivet i riksdagsarbetet. Utskottet förutsätter att riksdagsstyrelsen kommer att verka för bl.a. utbildningsinsatser.

Motionerna

I tre motioner (s) tas genusperspektivet i riksdagsarbetet upp. I motion K428 av Louise Malmström m.fl. (s) anförts att patriarkala strukturer, outtalade regler och invanda mönster gör att riksdagen inte av alla kvinnliga ledamöter upplevs som en mönsterarbetsplats. Även i riksdagen finns jämställdhets-hämmande och till stor del omedvetna strukturer; tendenserna finns även i våra formella forum och det enda sättet att kunna angripa dem är att lyfta upp dem till ytan. Genom att låta en genusforskare filma och analysera utskottssammanträden och kammardebatter uppnås att egna brister granskas och visas att jämställdhet är en mycket viktig och prioriterad fråga för riksdagen.

I motion K429 av Matilda Ernkrans m.fl. (s) begärs jämställdhetsutbildning med genuskunskap för samtliga gruppleadare och utskottsordförande. I motion K430 av Marie Nordén m.fl. (s) begärs statistik över antalet av respektive kön som yttrar sig och över vad som sägs samt en analys av uppgifterna utförd med hjälp av en genusforskare.

Bakgrund

Talmannens kvinnliga nätverk har sedan en tid arbetat på en ”handlingslinje” för en ökad jämställdhet inom riksdagen. Enligt nätverket ger en gemensam plattform för en god arbetsmiljö och gott ledarskap på köpet en bättre jämställdhet. Rotade attityder när det gäller motsättningar kring manligt/kvinnligt, äldre/yngre och svenskar/invandrare måste förändras i det vardagliga arbetet och med hjälp av ett gott ledarskap.

För att få en god arbetsmiljö bör enligt nätverket handlingslinjen inriktas på

- att arbetet kan ske under förhållanden där man slipper bli ofredad eller utsatt för obehag i arbetet,
- att man behandlar varandra med stor respekt och tar hänsyn till varje persons integritet,
- goda relationer mellan alla i arbetsgruppen,
- delaktighet för alla i arbetsprocessen,
- tydliga mål och resultatkrav för varje verksamhet,

- en väl fungerande arbetsorganisation,
- motiverade människor och motiverad ledning på alla nivåer samt
- samverkan mellan ledning, ledamöter och personal.

Vidare anges att för att få ett gott ledarskap bör handlingslinjen inriktas på åtgärder som stöder ett fortlöpande arbete för att förändra attityder kring manligt/kvinnligt, äldre/yngre och svensk/invandrare med inriktning på ledarskap, ett utvecklat mentor/faddersystem för nya ledamöter under mandatperioden – varje parti för sig samt ett gemensamt riksdagsiniterat per utskott, att varje parti och utskott utformar sin egen handlingslinje kring attitydförändringar, att riksdagens förvaltning erbjuder och driver ledarskapsutbildning för ledamöter och tjänstemän knuten till kompetenshöjande åtgärder för att förbättra arbetsmiljön och att utbildningen genomförs med praktiska moment och med inriktning på relationerna mellan uppgiften, gruppen och ledaren för att skapa möjligheter att påverka attityder och värderingar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar motionärernas synpunkter på värdet av åtgärder i syfte att bryta sådana omedvetna invanda mönster och attityder som är negativa från jämställdhetssynpunkt. Utskottet ser därför med tillfredsställelse på det arbete som har utträttats inom ramen för talmannens kvinnliga nätverk. Utskottet förutsätter att riksdagsstyrelsen och andra kommer att verka för att detta arbete får genomslag bl.a. när det gäller utbildningsinsatser. Ett tillkännagivande till riksdagsstyrelsen när det gäller genusperspektivet kan mot den bakgrunden inte anses påkallat. Motionerna K428 (s), K429 (s) och K430 (s) avstyrks därför.

Arvoden och inkomstgaranti

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till tidigare ställningstaganden motioner om ändrat riksdagsarvode (v resp. mp) och om att kostnadsersättningen skall inräknas i ledamotsarvodet (kd). Också yrkanden om att arvoden för särskilda uppdrag skall tas bort (m resp. v) avstyrks med hänvisning till tidigare ställningstaganden, liksom motionsyrkanden (fp) om en översyn av tidsgränsen för inkomstgaranti och av beräkningen efter treårsperioder. Jämför reservation 6 (mp).

Motionerna

I motion K308 av Kalle Larsson m.fl. (v) yrkandena 1 och 2 begärs att riksdagsarvodet skall knytas till en fastställd procentsats (100 %) i förhållande till prisbasbeloppet som för närvarande är 38 600 kr.

I motion K328 av Gustav Fridolin (mp) yrkandena 1 och 2 begärs i första hand att beslut om arvode till riksdagsledamöter skall fattas av riksdagen, som bör besluta att sänka månadsarvodet med 10 000 kr. I andra hand begärs ett system som innebär att ledamöterna får ett månadsarvode i samma storleksordning som de hade i månadsinkomst före riksdagsinträdet (yrkande 3).

I motion K237 av Torsten Lindström (kd) begärs att riksdagsledamöternas särskilda kostnadsersättning om 3 667 kr per månad tas bort. I motion K308 av Kalle Larsson m.fl. (v) yrkande 3 begärs att kostnadsersättningen inräknas i riksdagsarvodet.

I motion K204 av Rolf Gunnarsson (m) begärs att förtroendeuppdraget att sitta i riksdagsstyrelsen inte skall ge ett extra arvode utöver arvodet som utgår för ledamöterna i riksdagen. I motion K308 av Kalle Larsson m.fl. (v) yrkande 4 begärs att extra ersättningar för uppdrag direkt knutna till riksdagsarbetet avskaffas, bl.a. gäller det ledamot i riksdagsstyrelsen, vice talmän, utskottsordförande och riksbanksfullmäktige.

I motion K407 av Anita Brodén och Anne-Marie Ekström (fp) yrkandena 1 och 2 begärs att reglerna för inkomstgaranti efter avslutat riksdagsuppdrag ses över. Det är enligt motionen orimligt att en fullt arbetsför 50-åring får inkomstgaranti fram till 65-årsdagen. Vidare bör rätten till inkomstgaranti med hänsyn till att mandatperioden förlängts till fyra år baseras fyraårsperioder och inte treårsperioder.

Tidigare behandling

Med anledning av motioner med delvis samma innebörd som de nu aktuella redovisade utskottet våren 2003 i betänkandet 2002/03:KU19 (s. 31 f.) utförligt utvecklingen av riksdagsarvodet. Utskottet framhöll att frågan om hur arvodet till riksdagsledamöterna skall bestämmas och om arvodets storlek har varit föremål för ingående bedömningar, och olika system för bestämningen av arvodet har prövats. Enligt utskottets mening hade den nuvarande ordningen med en självständig nämnd som fastställer arvodet fungerat väl och borde kunna ses som den långsiktiga lösning som arvodesfrågan behöver.

Enligt utskottets mening saknades det anledning att anta att ett nytt system som bygger på vissa principer för bestämmandet av arvodet skulle ha bättre förutsättningar att vara en långsiktig lösning än den nuvarande arvodesnämnden. Motionsyrkandena avstyrktes. Två reservationer (mp) förelåg.

Frågan om att ersätta kostnadsersättningen med ett högre arvode behandlades av utskottet hösten 1998 i samband med behandlingen av ett förslag från riksdagsstyrelsen om höjning av arvodet, delvis på bekostnad av en lägre kostnadsersättning (bet. 1998/99:KU1). Utskottet avstyrkte ett motionsyrkande (v) i frågan. En reservation (v) förelåg.

När det gäller frågan om uppdragsarvoden hänvisade utskottet våren 2003 (bet. 2002/03:KU19) till att motsvarande motionsyrkanden avstyrkts vid två tidigare tillfällen.

Också frågan om inkomstgaranti fick en utförlig behandling i samma betänkande. Enligt utskottets mening gjorde sig de skäl som låg till grund för införandet av bl.a. inkomstgarantin fortfarande gällande. Mot bakgrund av att uppdraget som riksdagsledamot är behäftat med osäkerhet var det enligt utskottet rimligt att de som tog på sig ett sådant viktigt samhällsuppdrag fick en trygghet i händelse av att de av någon anledning lämnade uppdraget. Av bl.a. rekryterings-skäl och med hänsyn till behovet för ett parti att förändra personuppsättningen i riksdagen var det viktigt med ett system som ger ett rimligt mått av trygghet. Utskottet ansåg inte att inkomstgarantin och visstidsförmånerna borde försämrats eller slopas. Utskottet var inte heller berett förorda att förmånerna skall beräknas efter fyra år i stället för tre år även om valperioderna numera är fyra år.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sina tidigare ställningstaganden och avstyrker motionerna K204 (m), K237 (kd), K308 (v) yrkandena 1-4, K328 yrkandena 1-3 och K407 (fp) yrkandena 1 och 2.

Det ledamotsnära stödet

Utskottets förslag i kortet

Utskottet avstyrker två motioner (båda m) om ett ekonomiskt stöd som betalas direkt till den enskilde ledamoten t.ex. efter ett avropsförfarande. Utskottet hänvisar till kommande riksdagsbehandling med anledning av riksdagsstyrelsens beslut om en ökning av stödet till politiska sekreterare så att det motsvarar kostnaderna för 349 politiska sekreterare.

Motionerna

Två motioner tar upp ledamotsstödet utformning. I motion K410 av Anne-Marie Pålsson (m) yrkandena 2 och 3 begärs att ledamotsstödet utökas väsentligt och omvandlas till en ledamotspeng som skall betalas direkt till den enskilde riksdagsledamoten och inte som nu till partierna.

I motion K411 av Tomas Högström (m) begärs att stödet utformas så att den enskilde ledamotens ställning stärks. Detta kan enligt motionen ske genom att ledamoten redovisar till riksdagen hur stödet skall vara utformat för att bäst passa honom eller henne och att kostnaderna avropas, efter tydlig och noggrann redovisning, mot ett särskilt konto som riksdagen administrerar.

Gällande regler

Enligt lagen (1999:1209) om stöd till riksdagsledamöternas och partigruppernas arbete i riksdagen får partigrupperna basstöd, stöd till kostnader för politiska sekreterare åt riksdagens ledamöter samt stöd till kostnader för riksdagsledamöternas utrikes resor.

Basstödet består av grundbelopp på 1,7 miljoner kronor per år och ett tilläggsbelopp på 57 000 kr per år. Partigrupp som företräder ett regeringsparti är berättigad till ett grundbelopp och övriga partigrupper till två grundbelopp var. Tilläggsbelopp utgår för varje riksdagsmandat som tillfallit partigruppen.

Stödet till kostnader för politiska sekreterare åt riksdagens ledamöter är enligt 10 § avsett att bekosta handläggarghjälp åt riksdagens ledamöter. Stödet beräknas efter normen att det skall täcka kostnaden för en politisk sekreterare per två ledamöter. För en politisk sekreterare betalas fr.o.m. den 1 januari 2004 36 700 kr per månad.

Bakgrund

Konstitutionsutskottet föreslog i sitt betänkande 1997/98:KU1 att riksdagen skulle uppdra åt Riksdagens förvaltningskontor att undersöka ledamöternas åsikter om dispositionen av assistent/utredarstödet och därefter återkomma med förslag till utformning av stödet. Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 1997/98:90).

Förvaltningsstyrelsen tillsatte en beredningsgrupp för behandlingen av bl.a. denna fråga. Beredningsgruppen överlämnade i mars 1999 till förvaltningsstyrelsen ett betänkande (Dnr 10-707-99) med förslag till en ny lag om stöd till ledamöternas och partigruppernas arbete i riksdagen. Syftet med förslaget var att förbättra ledamöternas arbetssituation. Beredningsgruppens förslag innebar att stödet inriktas på att bekosta handläggarghjälp i form av politiska sekreterare åt ledamöterna i stället för den dittillsvarande administrativa hjälpen. Beredningsgruppen föreslog att stödet skulle kanaliseras via partigrupperna som även gavs arbetsgivaransvaret. Det slutliga målet borde enligt beredningsgruppen vara att varje ledamot skall kunna påräkna en politisk sekreteraresurs och gruppen föreslog därför också en successiv utbyggnad av dåvarande stöd. Stödet skulle i en första etapp lämnas enligt en genomsnittlig beräkning av en halv politisk sekreteraresurs per ledamot fr.o.m. år 2000. Full effekt av reformens första steg skulle uppnås under 2001.

Beredningsgruppen föreslog också att basstödet till partigrupperna förstärktes i syfte att stärka partiernas möjlighet att pröva och göra egna bedömningar av förslag som lämnas till riksdagen.

Enligt förslaget borde förvaltningsstyrelsen efter år 2002 lägga in en s.k. kontrollstation där reformens första del skulle följas upp och utvärderas. Förvaltningsstyrelsen och konstitutionsutskottet ställde sig i sak bakom förslaget (bet. 1999/2000:KU1). Hösten 2002 gav riksdagsstyrelsen Riksdagens utredningstjänst i uppdrag att följa upp och utvärdera reformen. Uppföljningen

skulle utgöra en kontrollstation och var ämnad att tjäna som underlag för styrelsens ställningstagande avseende en fortsatt utbyggnad av stödet. Utvärderingen redovisades i mars 2003 (2002/03:URF3).

Reformen ansågs ha lett till det stöd som eftersträvats. De politiska sekreterarna ger handläggarghjälp främst genom att samla information, medverka till att utforma politiska texter, sköta kontakter med medierna samt fungera som idéutvecklare och bollplank. Flertalet ledamöter använder sig av politiska sekreterare varje vecka och upplever att det är lätt att få hjälp. En klar majoritet av ledamöterna anser att de politiska sekreterarna har stor betydelse för arbetet som ledamot. En del ledamöter var dock missnöjda med möjligheterna till inflytande i frågor om organisationen av sekreterarna. Alla partigruppkansliet organiserar de politiska sekreterarna som en gemensam resurs för partigruppens ledamöter. De flesta politiska sekreterarna arbetar i tematiskt indelade grupper med frågor inom utskottens ämnesområden. I vissa fall arbetar de med att stödja ledamöternas valkretsarbete. Det hade inte varit möjligt att exakt bestämma de politiska sekreterarnas antal, bl.a. på grund av att det inte gått att skilja mellan vilka tjänster som bekostas av ledamottsstödet respektive basstödet. En uppskattning visade dock att antalet motsvarade ungefär en halv politisk sekreterare per ledamot. Den direkta kostnaden för stödet till riksdagens partigrupper och ledamöter var år 2002 ca 120 miljoner kronor. En övervägande majoritet av ledamöterna sade sig ha behov av mer stöd och ansåg att det var viktigt att det utökas till i genomsnitt en politisk sekreterares resurs per ledamot.

Riksdagsstyrelsen har den 29 oktober 2003 beslutat att stödet till antalet politiska sekreterare bör ökas successivt och mot slutet av år 2006 motsvara kostnaderna för 349 politiska sekreterare.

Utskottets ställningstagande

Riksdagsstyrelsens beslut om utökning av antalet politiska sekreterare innebär att det kan förväntas förslag till riksdagen om lagändringar och ökade anslagsmedel i frågan om stödets utformning. Utskottet är inte berett att föregripa behandlingen av ett sådant förslag. Motionerna K410 (m) yrkandena 2 och 3 och K411 (m) avstyrks därför.

Dubbelarbetande riksdagsledamöter

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion som syftar till en begränsning för riksdagens ledamöter i möjligheterna att utföra annat lönearbete vid sidan av sitt riksdagsuppdrag.

Motionen

I motion K291 av Nyamko Sabuni (fp) begärs en begränsning i möjligheterna för riksdagsledamöter att utföra annat lönearbete vid sidan av sitt riksdagsarbete. Dispens bör lämnas endast till den som har godtagbara skäl till det. Som förtroendevald och lagstiftare är det av stor vikt att inte misstänkliggöras för att gå någon annans ärende och framför allt inte ta sig rättigheter som vanliga lönearbetare inte har. Troligen skulle ingen annan arbets- eller uppdragsgivare acceptera att den anställde fullgjorde annat lönearbete under betald tid.

Bakgrund

Fram till 1983 betalades arvudet till riksdagsledamöter endast för 10 månader. Riksdagsledamöten förutsattes ha en möjlighet att under riksdagsfri tid kunna sköta ett arbete han eller hon haft före inträdet i riksdagen.

Utskottet ställde sig hösten 1983 bakom ett förslag från förvaltningsstyrelsen som innebar att arvudet i stället skulle utgå för årets alla månader (bet. KU1983/84:15). Utskottet pekade på att under den tid som förflutit sedan den senaste översynen år 1974 hade kraven på riksdagsledamöternas arbetsinsats fortsatt att öka. Utskottet ville starkt understryka att arbetet som riksdagsledamöt inte bara utfördes i samband med riksdagens verksamhet i formell mening utan också utanför riksdagen – i den egna valkretsen, i partiorganisationen m.m. Denna riksdagsledamötens dubbla roll som beslutsfattare och representant ledde enligt utskottet till en omfattande arbetsbörda. Arbetsbelastningen under pågående riksmöte var av den omfattningen att många viktiga arbetsuppgifter måste fullgöras när riksdagen inte sammanträdde. Utskottet ville därför framhålla att riksdagsarbetet i dag måste betraktas som en helårsuppgift.

Enligt 1 kap. 6 § riksdagsordningen kan en riksdagsledamöt efter prövning få ledighet från sitt uppdrag. Ansökan om ledighet prövas av talmannen om den gäller ledighet under kortare tid än en månad och av riksdagen om den gäller för längre tid. Det finns i kammaren i praxis ett utvecklat kvittningsförfarande, som ger utrymme för viss frånvaro från riksdagsarbetet utan att ledighet formellt beviljas av talmannen enligt reglerna i riksdagsordningen.

När det gäller ledigheter längre än en månad har sådana beviljats för vård av barn och för sjukdom samt för internationella uppdrag.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening finns det ett värde i att riksdagsledamöter kan vara aktiva i samhället vid sidan av det politiska arbetet. För många ledamöter kan det dessutom vara ett fundamentalt intresse att genom att fullgöra visst arbete inom ramen för sin yrkesverksamhet vidmakthålla den kompetens och den verksamhet som behövs för att kunna åtgå i full verksamhet i yrket efter riksdagsuppdraget.

Det måste enligt utskottet i första hand vara en uppgift för den enskilde ledamoten att själv avgöra om hans eller hennes arbetssituation medger ett utrymme att fullgöra andra uppgifter – även lönearbete – än de som hänger samman med riksdagsuppdraget. Ytterst är det självfallet väljarna som i val avgör saken. Det kan inte heller bortses från att en reglering i syfte att förhindra visst arbete utanför riksdagen skulle kunna utesluta vissa grupper från möjligheten att åta sig ett uppdrag som riksdagsledamot. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motion K291 (fp).

Riksdagens IT-policy och användningen av datorer i riksdagsarbetet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till tidigare ställningstaganden två motioner (m) om riksdagens IT-policy respektive användningen av datorer under sammanträden med kammare och utskott. Utskottet pekar dock på vikten av följa med utvecklingen i samhället.

Motionerna

I motion K261 av Per Bill (m) yrkandena 1 och 2 begärs att riksdagsstyrelsen skall utforma nya riktlinjer för användningen av Internet och e-post, vilka skall utgå från en modern och offensiv IT-policy. I motion K262 yrkandena 1 och 2 begär samme motionär att det skall bli tillåtet att använda bärbara datorer under pågående sammanträde i utskott och i kammaren.

Tidigare behandling

Utskottet har åren 2000 och 2001 och våren 2003 behandlat likalydande motionsyrkanden (bet. 2000/01:KU4, 2001/02:KU12 och 2002/03:KU19). Vid det senaste behandlingstillfället gavs bakgrundsbeskrivningar. Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning till tidigare ställningstaganden om att frågorna borde avgöras av bl.a. riksdagsstyrelsen respektive talmannen efter samråd med de särskilda företrädarna för partigrupperna. Vid det senaste tillfället framhöll utskottet i fråga om användningen av bärbara datorer i kammare och utskott även att det är naturligt och rimligt att formerna för det praktiska arbetet i riksdagen utvecklas på samma sätt som användningen av ny teknik utvecklas i samhället i övrigt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sina tidigare ställningstaganden. Motionerna K261 (m) yrkandena 1 och 2 och K262 (m) yrkandena 1 och 2 avstyrks. Liksom tidigare vill utskottet understryka vikten av att i riksdagsarbetet följa med utvecklingen i samhället i övrigt.

Riksdagslokalernas tillgänglighet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till pågående insatser två motioner (s, m, fp, kd, v, c och mp resp. s) om tillgängligheten i riksdagen. Dessutom avstyrks en motion om elektroniska lås (m) och en motion (fp) om avgiftsfria skåp.

Motionerna

I motion K406 av Sonja Fransson m.fl. yrkandena 1-3 (s, m, fp, kd, v, c och mp) begärs att tillgängligheten i riksdagen prioriteras och att det upprättas en plan för tillgänglighetsarbetet, att riksdagsstyrelsen ser till att ledamöter och anställda informeras aktivt om betydelsen av en tillgänglig riksdag och att medel för tillgänglighetsarbetet avsätts i riksdagens budget.

Motionärerna hänvisar till att riksdagen år 2000 antog en nationell handlingsplan som prioriterade att handikappsperspektivet skall genomsyra alla samhällssektorer liksom att det skapas ett tillgängligt samhälle och att bemötandet förbättras. Det är viktigt att alla utskott blir medvetna om att betänkandena måste skrivas så att människor begriper vad som står i dem. Åtminstone sammanfattningen bör göras läsbar också för dem som bara kan läsa lättläst. TV-sända debatter bör vara teckentolkade, liksom kammardebatter med större publik. Ledamöterna bör informeras om möjligheterna att skaffa visitkort med punktskrift och foto. Den fysiska tillgängligheten bör enligt motionen förbättras och anpassas för personer med fysiska funktionshinder, det gäller t.ex. podier i vissa lokaler och huvudentrés trappa.

I motion K325 av Hillevi Larsson (s) anförs också synpunkter på tillgänglighetsfrågor. Motionären begär att riksdagens lokaler skall tillgodose funktionshindrades behov och utgöra en rimlig arbetsmiljö för de folkvalda. Ett akut problem är enligt motionen den bristande anpassningen till allergiker. Heltäckningsmattor och andra material som samlar damm och smuts bör i möjligaste mån tas bort från riksdagens lokaler. Ventilationssystemet bör ses över och åtgärdas där det finns behov. Diabetikernas situation måste också beaktas. Långa sammanträden i kombination med förtäringförbud i utskottsrummen medför att diabetiker utsätts för risker och lidande. Kaffe och/eller förtäring bör tillåtas under långvariga sammanträden med undantag för kammarsammanträdena.

I motion K238 av Tobias Billström (m) begärs att det av säkerhetsskäl införs elektroniska lås till samtliga ledamots- och tjänstemannarum i riksdagens byggnader.

Heli Berg (fp) begär i motion K371 avgiftsfria klädsåp och boxar vid allmänhetens entré mot bakgrund av att det finns ett förbud mot att ta med kassar och väskor till åhörarlåktaren.

Bakgrund

Arbetet med att göra riksdagen mer tillgänglig för handikappade sker inom förvaltningens olika verksamhetsgrenar och budgeten för detta arbete är integrerad i budgeten för respektive verksamhet.

I enlighet med riktlinjer från Handikappombudsmannen har det påbörjats ett arbete med att upprätta en övergripande plan för tillgängligheten i riksdagen. Redan i dag finns planer för tillgängligheten till riksdagens lokaler och för tillgängligheten när det gäller information och kommunikation om riksdagsarbetet. Som ett naturligt led i tillgänglighetsarbetet ingår information till ledamöter och anställda. Bland annat hölls under våren 2003 tre seminarier i samverkan med riksdagens forum för handikappfrågor. Riksdagens webbplats och det interna intranätet används för att lämna information om tillgänglighetsarbetet i riksdagen. Under år 2001 gjordes en besiktning av riksdagens lokaler från tillgänglighetssynpunkt.

En avsikt med sammanfattningar som finns i utskottsbetänkandena är att göra betänkandenas innehåll mer lättillgängligt. Som komplement till sammanfattningarna framställs information som är särskilt riktad till människor med funktionshinder. På riksdagens webbplats finns korta sammanfattningar av riksdagsbesluten, det finns en avdelning för lättläst information, en avdelning där man kan lyssna på debatter och en annan där information om riksdagen och demokratin och om hur riksdagen arbetar samt sammanfattningar av vissa riksdagsbeslut presenteras på teckenspråk. Vidare finns det en möjlighet att beställa talkassetter med riksdagsdebatter. Sveriges television har teckentolkat vissa TV-sända debatter. Våren 2003 erbjöds alla ledamöter via Helgonät visitkort med punktskrift. De fem ledamöter som antog erbjudandet fick visitkortet kostnadsfritt. Inom IT-avdelningen pågår ett arbete med en mall för visitkort med foto.

Av hänsyn till allergiker har det inletts ett arbete med att ersätta heltäckningsmattorna med andra material där så är lämpligt eller möjligt. Bland annat har under sommaren 2003 heltäckningsmattorna i alla arbetsrum i östra huset ersatts av parkettgolv. Om det är känt att det finns allergiker bland ledamöterna tvättas mattorna i sessionssalarna extra ofta. I sammanträdeslokaler finns ett förtäringförbud som hänger samman med bl.a. att städresurserna är begränsade.

Även i fråga om ventilationssystemen i de olika byggnaderna genomförs förbättringar successivt. Under 2004 skall det göras en s.k. programutredning i Västra riksdagshuset, dvs. en totalöversyn av huset ur olika aspekter. I detta sammanhang kommer även plenisalens och entréernas tillgänglighet att studeras.

Inom bevakningsenheten pågår en utredning av förutsättningarna och kostnaderna för att byta ut befintliga lås till arbetsrum och andra lokaler. Utredningen är ännu inte avslutad men preliminärt tyder resultatet på att det skulle medföra avsevärda kostnader att ersätta befintliga lås med elektroniska. Det är fråga om ca 2 270 lås och kostnader på 6–22 miljoner kronor.

Tidigare fanns nyckelskåp i allmänhetens entré. Det förekom vid ett flertal tillfällen att nycklarna inte återlämnades, vilket innebar kostnader för utbyte av lås. Numera gäller att var och en som använder ett skåp deponerar en fem- eller tiokrona som återfås efter besöket. När bokning sker via informationsenheten ges information om detta. För den som inte har mynt erbjuds växling via bevakningsenhetens personal i entrén.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar motionärernas synpunkter på betydelsen av ett aktivt tillgänglighetsarbete i riksdagen och ser med tillfredsställelse på det arbete som görs. Inom riksdagen pågår ett brett upplagt arbete med att i skilda avseenden öka tillgängligheten. Utskottet förutsätter att detta arbete fortsätter och intensifieras för att få fullt genomslag. Enligt utskottets mening behövs därför inte ett tillkännagivande till riksdagsstyrelsen om tillgänglighetsarbetet. Motionerna K325 (s) och K406 (s) yrkandena 1-3 avstyrks.

När det gäller frågorna om elektroniska lås till samtliga ledamots- och tjänstemannarum och om avgiftsfria skåp i allmänhetens entré vill utskottet hänvisa till att detta är frågor för riksdagsförvaltningen som har att också göra avvägningar i fråga om kostnadsbilden. Utskottet är inte berett förorda ett tillkännagivande från riksdagen till riksdagsstyrelsen i dessa frågor. Motionerna K238 (m) och K371 (fp) avstyrks.

Flaggor i plenisalen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till tidigare ställningstaganden tre motioner (s resp. fp) om bl.a. EU-flagga i riksdagens plenisal.

Motionerna

I tre motioner, motion K255 av Helena Bargholtz (fp), motion K260 av Cecilia Wikström (fp) och motion K301 av Kjell Nordström (s) begärs att Europeiska unionens flagga placeras i riksdagens plenisal. I motion K260 gäller yrkandet dessutom FN-flaggan.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade i betänkandet 1999/2000:KU18 en rad motioner om flaggning, bl.a. en motion (fp) om placering av en EU-flagga i plenisalen. Utskottet ansåg att det fick ankomma på talmannen att besluta om utsmyckningen av plenisalen och om flaggningen i och i anslutning till Riksdagshuset (s. 12). Också i betänkandet 2000/01:KU15 ansåg utskottet när det gäller flaggning i och i anslutning till riksdagens byggnader att sådana frågor lämpligast behandlas av talmannen t.ex. i samråd med riksdagsstyrelsen (s. 13).

Frågan om viss flaggning i plenisalen behandlades också hösten 2001 i betänkande 2001/02:KU9 och våren 2003 i betänkande 2002/03:KU19. Utskottet vidhöll sin tidigare bedömning och avstyrkte därför motionsyrkandena (s.16).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sina tidigare ställningstaganden och motionerna K255 (fp), K260 (fp) och K301 (s) avstyrks.

Ungdomars besök i Riksdagshuset, m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker tre motioner (s resp. c) om stöd till ungdomars Stockholmsbesök delvis med hänvisning till tidigare ställningstagande.

Motionerna

I motion K268 av Hans Hoff (s) begärs att riksdagsstyrelsen låter utreda förutsättningarna för hur skolelever från hela Sverige kan få jämlikare möjligheter att besöka riksdagen. I motion K279 av Lars Wegedal (s) begärs att regeringen låter utreda förutsättningarna för ett ekonomiskt stöd så att alla medborgare, oavsett var man bor, någon gång före rösträttsålder kan genomföra ett organiserat besök i landets huvudstad, Sveriges riksdag och i Stockholm placerade riksinstitutioner. Ett liknande yrkande finns i motion Ub293 av Birgitta Carlsson och Håkan Larsson (c), vari yrkas att regeringen ges i uppdrag att utarbeta en strategi för att ekonomiskt underlätta för alla högstadies- eller gymnasieklasser i Sverige att någon gång under sin skoltid få besöka riksdagen och Stockholm.

Bakgrund

Höstarna 2000 och 2001 avstyrkte utskottet motionsyrkanden liknande K268 (bet. 2000/01:KU4 och bet. 2001/02:KU12). Utskottet hänvisade till det arbete inom ramen för riksdagens informationsverksamhet som särskilt riktas till skolelever, bl.a. en tävling för gymnasieklasser mer än 50 mil från Stockholm, vars tre vinster var resa till riksdagen för bl.a. samtal med talmannen och riksdagsledamöter.

Riksdagen har fortsatt med att i viss utsträckning bekosta resor för skolelevers besök i riksdagen. Inom ramen för projektet Vardagsdemokrati har skolklasser vartannat år inbjudits att tävla om en resa till riksdagen. De tre vinnande klasserna inklusive medföljande lärare (70–100 personer), besöker riksdagen en hel dag med olika programaktiviteter. Riksdagen bekostar resan till Stockholm och uppehållet under dagen.

Dessutom finns elevprojektet Ungdomens riksdag som innebär att 349 ungdomsdelegater från hela landet bjuds till riksdagen, som bekostar resan till Stockholm och uppehållet under en dag för dessa elever. Detta riksmöte har 127 klasser över hela landet anmält sig till projektet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sina tidigare ställningstaganden i fråga om ungdomars möjlighet att besöka riksdagen och avstyrker motion K268 (s).

Utskottet är inte berett att nu förorda ett ekonomiskt stöd till alla ungdomar för ett Stockholmsbesök. Motionerna K279 (s) och Ub293 (c) avstyrks följaktligen.

Ändring i riksdagsordningen, m.m.

Bakgrund

Våren 2003 beslutade riksdagen om en moderniserad riksdagsordning (bet. 2002/03:KU15) som innebar att nästan alla bestämmelser fick en ändrad lydelse. I samband härmed fick tilläggsbestämmelsen 5.4.1 en något missvisande lydelse.

Våren 2003 gjordes vidare en ändring i 2 § lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltning (bet. 2002/03:KU34), varigenom bl.a. numreringen av paragrafens punkter ändrades. Den hänvisning till en punkt i 2 § som finns i 2 a § har därigenom blivit missvisande.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår mindre ändringar av riksdagsordningens tilläggsbestämmelse 5.4.1 respektive 2 a § lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen (*bilaga 2*).

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Ärendenas väckande och ärendeberedningen i övrigt, punkt 2 (mp)

av Gustav Fridolin (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i reservationen om ärendenas väckande och ärendeberedningen i övrigt. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:K357, bifaller delvis motionerna 2003/04:K343 och 2003/04:K367 och avslår motionerna 2003/04:K312, 2003/04:K410 yrkandena 1 och 4 och 2003/04:So499 yrkande 3.

Ställningstagande

Den nuvarande ordningen med en mycket tidsbegränsad period för allmänna motioner gagnar inte riksdagsarbetet, samhällsutvecklingen, det demokratiska engagemanget och dialogen mellan folkvalda och ”folket”. Onödiga ”deadlines” gagnar ingen och orsakar bara onödig stress på bekostnad av kvaliteten.

Omvärldsförändringarna är många och snabba. Inte minst det intensifierade EU-arbetet har stor påverkan på riksdagens arbete. En allmän motionsrätt bör föreligga under hela riksmötet. En kontinuerlig motionsrätt medför att motioner kan väckas när det uppstår ett behov, vilket i sig kan föranleda åtgärder i rättan tid och att en fråga får den belysning och mediala uppmärksamhet som den förtjänar. Allmänhetens och intressegruppers möjlighet att aktivt söka föra en dialog med partier och ledamöter skulle också öka.

Ytterligare fördel med en allmän motionsrätt under hela mandatperioden är att samtliga riksdagskanslier, såväl riksdagens egna som partikanslierna, ges möjlighet att planera sin verksamhet över tid på ett annat sätt. Motionsfloden som sådan gynnar inte den tredje statsmaktens granskande funktion och inte heller det demokratiska engagemanget.

2. Budgetprocessen, punkt 3 (kd)

av Ingvar Svensson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om budgetprocessen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:K392.

Ställningstagande

Jag har i reservation 3 i betänkandet 2002/03:KU19 utförligt redovisat skälen för att det behövs en översyn i frågan om budgetprocessens andra steg. Jag hänvisar till dessa skäl och anser att riksdagsstyrelsen bör ges i uppdrag att efter en utvärdering återkomma till riksdagen med förslag på lösningar för att åstadkomma en mer relevant process för riksdagens andra steg i budgetbehandlingen.

3. Forskningsbudget, punkt 4 (m, fp, kd, c)

av Gunnar Hökmark (m), Helena Bargholtz (fp), Ingvar Svensson (kd), Henrik S Järrel (m), Tobias Krantz (fp), Kerstin Lundgren (c) och Nils Fredrik Aurelius (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om forskningsbudget. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:K350.

Ställningstagande

Det lätt att få intrycket att den svenska forskningspolitikens utformning behandlas under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. I själva verket förhåller det sig emellertid så att det finns åtskilliga anslag som avser forskning som redovisas under helt andra utgiftsområden. Expertgruppen för EU-frågor, som har tagit sig namnet Sieps - Svenska institutet för Europapolitiska studier, erhåller resurser under utgiftsområde 1 Rikets styrelse, energiforskning tilldelas resurser under utgiftsområde 21 Energi och under utgiftsområde 24 Näringsliv får konkurrensforskning anslag – för att ta några exempel. Att anslagen till forskning fördelas på en rad olika utgiftsområden gör det vanskligt att få en samlad överblick av den svenska forskningspolitiken. Det blir svårt att diskutera viktiga prioriteringar och avvägningar.

Regeringen bör framöver i sina budgetförslag skall lämna en samlad redovisning - en sammanhållen "forskningsbudget" – av anslagen till forskning över alla utgiftsområden i statsbudgeten. Detta bör ges regeringen till känna.

4. Riksdagens kontrollfunktion, punkt 5 (fp)

av Helena Bargholtz (fp) och Tobias Krantz (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i reservationen om riksdagens kontrollfunktion. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:K289 yrkande 11.

Ställningstagande

Statens utgifter uppgår till omkring 750 miljarder kronor. Det är synnerligen angeläget att riksdagen också avsätter tid, kraft och engagemang till att granska förvaltningen av de resurser som den själv ställer till regeringens och den övriga förvaltningens förfogande. En alltför liten del inte bara av fackutskottens arbete utan också tid i riksdagens kammare ägnas i dag åt uppföljning, granskning och kontroll. Exempelvis ägnas i dag en stor del av höstens arbete åt att i detalj debattera statsbudgeten trots att ramarna och innehållet i budgeten, i enlighet med principerna i riksdagens nya budgetordning, slås fast förhållandevis tidigt under "höstterminen". Med en ny budgetordning ökar kraven på riksdagen att förändra sina arbetsformer och förskjuta fokus i sitt arbete. Behandlingen av statsbudgeten bör kunna förenklas. Det ger fackutskotten större utrymme att granska och följa upp tidigare fattade beslut. Fler debatter skulle också kunna hållas i kammaren om hur statens medel i praktiken används, vilken effektivitet och genomslagskraft de fattade besluten har och om det verkliga utfallet stämmer överens med de intentioner som låg bakom besluten, för att ta några exempel. En starkt roll för riksdagen inom granskningen kan komma att kräva förändringar i regler och bestämmelser av olika karaktär. En översyn av det befintliga regelverket bör därför ske med den utgångspunkten. Detta bör ges riksdagsstyrelsen till känna.

5. Val av riksrevisor, punkt 8 (fp)

av Helena Bargholtz (fp) och Tobias Krantz (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner vad som anförs i reservationen om val av riksrevisor. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:K289 yrkande 7.

.Ställningstagande

Den 1 juli 2003 infördes den nya riksrevisionen. Riksrevisorernas oberoende, som var en av grundtankarna i reformen och är garanterat i grundlagen, måste värnas också i praktiken. Ett sätt att ytterligare värna Riksrevisionens status och integritet har med förfarandet vid utnämning av riksrevisorer att göra. Ordningen för att utse riksrevisorer behöver ses över. Eftersom legitimiteten i utnämningsprocessen skulle förstärkas med ökad öppenhet bör öppenheten i valförfarandet öka. Även om de exakta formerna måste diskuteras är det till exempel inte orimligt att tjänsten som riksrevisor annonseras ut brett och att hugade kandidater därför kan ansöka om jobbet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom.

6. Arvoden och inkomstgaranti, punkt 10 (mp)

av Gustav Fridolin (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anføres i reservationen om arvoden och inkomstgaranti. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:K328 yrkandena 1–3 och avslår motionerna 2003/04:K204, 2003/04:K237, 2003/04:K308 yrkandena 1–4 och 2003/04:K407 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

I reservationerna 7 och 8 i betänkandet 2002/03:KU19 redovisade jag skälen för att riksdagen bör tillsätta en utredning med uppgift att föreslå principer för bestämmandet av arvudet, vilket bör ske av riksdagen själv, och för att arvudet omedelbart borde sänkas med 10 000 kr per månad. Jag hänvisar till dessa skäl och vill tillägga att utredningen i andra hand bör se över möjligheten att införa ett system som innebär att varje ledamot uppbär samma summa som han eller hon taxeringsåret före inträdet i riksdagen hade i månadsinkomst. Ett nytt system av den nyss beskrivna sorten kan inte beskyllas för att försvåra arbetet med att rekrytera kompetenta personer till riksdagslistor och det politiska arbetet och skulle eliminera varje misstanke om att de ekonomiska villkoren är drivkraften bakom människors politiska engagemang. Detta bör ges riksdagsstyrelsen till känna.

Särskilt yttrande

Arvoden och inkomstgaranti, punkt 10 (v)

Mats Einarsson (v) anför:

Jag anser i likhet med vad som framförs i motion K308 (v) att kostnadserättningen skall inräknas i riksdagsarvodet. Då bl.a. denna ersättning är föremål för utredning avstår jag dock från reservation.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2003

2003/04:K204 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen beslutar att förtroendeuppdraget att sitta i riksdagsstyrelsen inte skall ge extra arvode utöver det arvode som utgår för ledamöterna i riksdagen.

2003/04:K215 av Maud Olofsson m.fl. (c):

1. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med en beskrivning av hur man avser fördjupa samarbetet med riksdagen i fråga om EU-ärenden.
2. Riksdagen beslutar att upphäva 10 kap. 4-9 §§ riksdagsordningen.
3. Riksdagen beslutar om sådan ändring av 10 kap. 3 § riksdagsordningen att regeringen skall samråda med respektive utskott i frågor som gäller Europeiska unionen.

2003/04:K218 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen begär att riksdagsstyrelsen lägger fram förslag om avskaffande av EU-nämnden.

2003/04:K237 av Torsten Lindström (kd):

Riksdagen beslutar att ta bort riksdagsledamöternas särskilda kostnadsersättning.

2003/04:K238 av Tobias Billström (m):

Riksdagen uppdrar åt riksdagsstyrelsen att låta införa elektroniska lås till samtliga kontorsutrymmen i riksdagens byggnader.

2003/04:K255 av Helena Bargholtz (fp):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att placera en EU-flagga i riksdagens plenisal.

2003/04:K260 av Cecilia Wikström (fp):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att EU-flaggan och FN-flaggan skall hänga i riksdagens plenisal.

2003/04:K261 av Per Bill (m):

1. Riksdagen beslutar att uppdra åt riksdagsstyrelsen att ta fram nya riktlinjer för användning av Internet och elektronisk post (e-post) vid datorer anslutna till riksdagsförvaltningens nätverk i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen beslutar att uppdra åt riksdagsstyrelsen att nya riktlinjer för användning av Internet och elektronisk post (e-post) skall utgå från en modern, offensiv IT-policy i enlighet med vad som anförs i motionen.

2003/04:K262 av Per Bill (m):

1. Riksdagen ger riksdagsstyrelsen till känna vad i motionen anförs om att det i samtliga utskott blir tillåtet att använda sig av bärbara datorer under pågående sammanträde.
2. Riksdagen ger riksdagsstyrelsen till känna vad i motionen anförs om att det blir tillåtet att använda sig av bärbara datorer i kammaren under pågående förhandlingar.

2003/04:K267 av Tobias Billström (m):

1. Riksdagen beslutar att förändra interpellationsinstitutet på sådant sätt att interpellationer även får framställas till ordföranden i respektive utskott i riksdagen.
2. Riksdagen beslutar att ändra principerna för tillsättandet av ordförande i riksdagens utskott i enlighet med motionens intentioner.

2003/04:K268 av Hans Hoff (s):

Riksdagen uppdrar åt riksdagsstyrelsen att utreda förutsättningarna för hur skolelever från hela Sverige kan få bättre möjligheter att besöka riksdagen.

2003/04:K271 av Bo Lundgren m.fl. (m):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om riksdagens arbete med EU-frågor.

2003/04:K279 av Lars Wegedal (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ungdomars möjlighet att besöka Stockholm.

2003/04:K283 av Margareta Pålsson (m):

Riksdagen beslutar uppdra åt riksdagsstyrelsen att ändra turordningen mellan utskotten i kammaren i enlighet med vad i motionen anförs.

2003/04:K286 av Inger Lundberg m.fl. (s):

2. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att rekommendera utskotten att i sina betänkanden inom olika ämnesområden aktualisera hur dessa också berör frågor som behandlas inom EU.

2003/04:K289 av Tobias Krantz m.fl. (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skärpt kontroll av regeringens EU-politik, bl.a. genom ett aktivare granskningsarbete av fackutskotten.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utredning och analys av en skärpning av praxis eller eventuell tydligare kodifiering av hur riksdagens synpunkter till regeringen i EU-frågor skall efterföljas.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om öppenhet och insyn i riksdagens EU-arbete, i form av exempelvis öppna sammanträden med EU-nämnden.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett mer öppet tillsättningsförfarande vid val av riksrevisorer.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av regler och bestämmelser i syfte att stärka riksdagens granskande roll.

2003/04:K290 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Europaparlamentarikernas yttranderätt i riksdagen.

2003/04:K291 av Nyamko Sabuni (fp):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att begränsa möjligheter för riksdagsledamöter att utföra annat lönarbete vid sidan av sitt riksdagsarbete.

2003/04:K301 av Kjell Nordström (s):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att Europeiska unionens flagga får en plats i riksdagens plenisal.

2003/04:K308 av Kalle Larsson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att ändra det gällande systemet för fastställande av riksdagsarvodet till förmån för ett system där nivån på arvodet fastställs genom att det knyts som en fastställd procentsats i förhållande till prisbasbeloppet.

2. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att nivån på arvodet bör knytas till 100 % av ett prisbasbelopp.
3. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att kostnadsersättningen bör räknas in i riksdagsarvodet.
4. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa extra ersättningar för uppdrag direkt knutna till riksdagsarbetet.

2003/04:K309 av Christer Winbäck (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om EU-nämnden.

2003/04:K312 av Peter Danielsson och Lars Lindblad (båda m):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att förlänga motionstiden från 15 dagar till 30 dagar.

2003/04:K325 av Hillevi Larsson (s):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att riksdagens lokaler tillgodoser funktionshindrades behov samt utgör en rimlig arbetsmiljö för de folkvalda.

2003/04:K328 av Gustav Fridolin (mp):

1. Riksdagen beslutar ändra lagen (1993:1426) med instruktion för Riksdagens arvodesnämnd och lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter på ett sådant sätt att riksdagen fattar beslut om riksdagsledamöternas arvoden efter förslag från arvodesnämnden.
2. Riksdagen beslutar, vid bifall till yrkande 1, att ledamöternas arvoden skall sänkas med 10 000 kr per månad.
3. Riksdagen beslutar, vid avslag till yrkandena 1 och 2, om relevanta lagändringar för att införa ett system där riksdagsledamöterna får ett månadsarvode i samma storleksordning som de hade i månadsinkomst innan riksdagsinträdet.

2003/04:K343 av Ingegerd Saarinen och Sven Bergström (mp, c):

Riksdagen beslutar att uppdra åt riksdagsstyrelsen att utreda och lägga fram förslag till en ändring av riksdagsordningen i enlighet med vad som anförs i motionen om riksdagsledamöters motionsrätt.

2003/04:K350 av Tobias Krantz (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen framöver i sina budgetförslag skall lämna en samlad redovisning - en sammanhållen "forskningsbudget" - av anslagen till forskning över alla utgiftsområden i statsbudgeten.

2003/04:K357 av Gustav Fridolin m.fl. (mp):

Riksdagen begär att riksdagsstyrelsen återkommer till riksdagen med förslag till en reformerad motionstid i enlighet med vad som anförs i motionen.

2003/04:K367 av Eva Flyborg och Lennart Kollmats (båda fp):

Riksdagen begär att riksdagsstyrelsen lägger fram förslag till en reformerad motionstid i enlighet med vad som anförs i motionen.

2003/04:K371 av Heli Berg (fp):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om avgiftsfria klädsåk och boxar vid allmänhetens entré till riksdagen.

2003/04:K378 av Tobias Krantz m.fl. (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om riksdagsbehandling och remissförfarande.

2003/04:K389 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

1. Riksdagen beslutar att ge riksdagsstyrelsen i uppdrag att utreda riksdagsordningen i syfte att avskaffa EU-nämnden, integrera EU-frågorna i den sedvanliga utskottsbehandlingen och att främja riksdagens möjligheter att utöva inflytande och kontroll över regeringens EU-arbete.

2003/04:K392 av Ingvar Svensson m.fl. (kd):

Riksdagen begär att riksdagsstyrelsen efter en utvärdering återkommer till riksdagen med förslag på lösningar för att åstadkomma en mer relevant process för riksdagens andra steg i budgetbehandlingen.

2003/04:K393 av Ingvar Svensson m.fl. (kd):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om överväganden för att i riksdagsordningen reglera statsministerns samråd med EU-nämnden.

2003/04:K406 av Sonja Fransson m.fl. (s, m, fp, kd, v, c, mp):

1. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som i motionen anförs om att prioritera och göra upp en plan för tillgänglighetsarbetet i riksdagen.

2. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som i motionen anförs om att aktivt informera ledamöter och anställda om betydelsen av en tillgänglig riksdag.
3. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som i motionen anförs om att avsätta medel för tillgänglighetsarbetet inom ramen för riksdagens budget.

2003/04:K407 av Anita Brodén och Anne-Marie Ekström (båda fp):

1. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om inkomstgaranti.
2. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad gäller tre- respektive fyraårsperioder.

2003/04:K409 av Tomas Högström och Gunnar Axén (båda m):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om ändrad organisation när det gäller hanteringen av EU-frågor.

2003/04:K410 av Anne-Marie Pålsson (m):

1. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att motionstiden för regeringens propositioner förlängs till åtminstone en månad.
2. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att det ledamotsnära stödet utökas väsentligt.
3. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att en utredning tillsätts med syfte att utforma regler för hur det ledamotsnära stödet kan omvandlas till en ledamotspeng, som skall betalas direkt till den enskilde riksdagsledamoten och inte som nu till partierna.
4. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om rätten att väcka enskilda motioner i samband med avlämnandet av budgetpropositionen.

2003/04:K411 av Tomas Högström (m):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om ändrade regler för ledamotsstödet.

2003/04:K416 av Alf Svensson m.fl. (kd):

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att riksdagens utskott i ökad utsträckning bör involveras och informeras redan i beredningsprocessen som föregår presentationen av vitböcker och grönböcker.

2003/04:K419 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

4. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att grundregeln bör vara att riksdagens EU-nämnds sammanträden skall vara öppna för allmänhet och medier.
5. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att fackutskotten bör djupare engagera sig i EU-aspekterna inom det egna politikområdet.
6. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att svenska EU-parlamentariker bör ges möjlighet att delta i vissa debatter i Sveriges riksdag.

2003/04:K426 av Berit Högman m.fl. (s):

Riksdagen uppdrar åt riksdagsstyrelsen att göra en översyn av EU-frågornas hantering i riksdagens arbete.

2003/04:K427 av Helena Hillar Rosenqvist (mp):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att tillgodosedda yrkanden skall betraktas som bifallna i stället för avslagna.

2003/04:K428 av Louise Malmström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av genusperspektiv i riksdagsarbetet.

2003/04:K429 av Matilda Ernkrans m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om att föreslå jämställdhetsutbildning med genuskunskap för riksdagens samtliga gruppledare och utskottsordförande.

2003/04:K430 av Marie Nordén m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om statistik och analys av yttranden i genusperspektiv.

2003/04:So499 av Mikael Oscarsson och Dan Kihlström (båda kd):

3. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen vad i motionen anförs om att tillsätta ett familjeutskott.

2003/04:Ub293 av Birgitta Carlsson och Håkan Larsson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att alla landets elever i högstadiet eller gymnasieskolan vid något tillfälle får besöka riksdagen och Stockholm.

BILAGA 2

Utskottets lagförslag

1. Förslag till lag om ändring i riksdagsordningen

Härigenom föreskrivs att tilläggsbestämmelsen 5.4.1 till riksdagsordningen¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5.4.1

Om det finns ett yrkande enligt 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen att ett lagförslag skall vila i minst tolv månader och om *yrkandet* vid omröstningen inte uppnår den majoritet av fem sjättedelar av de röstande som krävs enligt denna bestämmelse i regeringsformen för omedelbart antagande av förslaget, skall förslaget hänvisas till konstitutionsutskottet för prövning enligt femte stycket i nämnda paragraf i regeringsformen om vilandeförfarandet är tillämpligt i fråga om lagförslaget. Om konstitutionsutskottet har förklarat att förfarandet är tillämpligt, skall riksdagen på nytt pröva om förslaget kan avslås eller omedelbart antas. I annat fall återförvisas det till det utskott som har berett ärendet.

Om det finns ett yrkande enligt 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen att ett lagförslag skall vila i minst tolv månader och om *lagförslaget* vid omröstningen inte uppnår den majoritet av fem sjättedelar av de röstande som krävs enligt denna bestämmelse i regeringsformen för omedelbart antagande av förslaget, skall förslaget hänvisas till konstitutionsutskottet för prövning enligt femte stycket i nämnda paragraf i regeringsformen om vilandeförfarandet är tillämpligt i fråga om lagförslaget. Om konstitutionsutskottet har förklarat att förfarandet är tillämpligt, skall riksdagen på nytt pröva om förslaget kan avslås eller omedelbart antas. I annat fall återförvisas det till det utskott som har berett ärendet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.

¹Riksdagsordningen omtryckt 2003:594.

2. Förslag till lag om ändring i lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen

Härigenom föreskrivs att 2 a § lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 a §

Riksdagsförvaltningen får överlämna en uppgift att handlägga frågor som anges i 2 § första stycket 3 till en annan myndighet. Vad som sägs om riksdagsförvaltningen skall i sådant fall gälla den myndigheten såvitt angår vad som föreskrivs i

Riksdagsförvaltningen får överlämna en uppgift att handlägga frågor som anges i 2 § första stycket 4 till en annan myndighet. Vad som sägs om riksdagsförvaltningen skall i sådant fall gälla den myndigheten såvitt angår vad som föreskrivs i

1. 13 kap. 18–22 §§ lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter samt
2. 9 kap. 18–22 §§ lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges företrädare i Europaparlamentet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.